cultuurloket

Kunst en internationaal transport

Inhoudstafel

1. Omkadering 4

1.1. Het transport van kunstwerken is een vak op zich 4

1.2. Specifieke terminologie 4

2. Transportmiddelen en -diensten 6

2.1. Enkele gouden regels bij het transport van een kunstwerk 6

2.2. De verschillende transportmiddelen 6

2.2.1. Per schip (transport over zee) 6

2.2.2. Over de weg 6

2.2.3. Per spoor 7

2.2.4. Luchtvracht 7

2.3. Op welke transportdiensten kan je beroep doen? 7

2.3.1. De gespecialiseerde transportagent of transporteur 7

2.3.2. De koerierdienst (DHL/Fedex/UPS/BPost/DPD/...) 8

2.3.3. Transport verzorgd door jezelf of door een kennis 8

2.4. De juiste keuze van transport voor het kunstwerk 10

2.4.1. Algemene criteria 10

2.4.2. Een overeenkomst 10

2.4.3. Uitsluitingen in verzekering 10

2.4.4. Aanvaarden van risicofactor 10

2.4.5. Groeperen van transporten 11

2.4.6. Samengestelde transportdiensten 11

2.4.7. Beslissen tot niet-transport 11

2.4.8. Trajectkeuze afhankelijk van de plaats van inklaring 11

2.4.9. Een beschermende verpakking is niet beschikbaar 11

2.5. Wie doet wat bij een internationaal transport buiten de EU? 12

3. De praktische uitwerking van een transport 14

3.1. Welke stappen doorlopen voor, tijdens en na het transport van een kunstwerk? 14

3.1.1. Voor het transport aanvangt 14

3.1.1.1. Verzekering: afgifte verzekeringsattest 14

3.1.1.2. Voor het kisten: opmaken van een condition report 14

3.1.1.3. Het kisten: de verpakking gaat het kunstwerk tegemoet 14

3.1.1.4. Begeleidend document: de factuur 14

3.1.2. Tijdens het transport 14

3.1.3. Bij aankomst op de plaats van bestemming 15

3.1.3.1. Ontkisten 15

3.1.3.2. Condition report na het ontkisten 15

3.1.4. Checklist procedure internationaal transport 16

3.2. Aandachtspunten bij transport 17

3.2.1. De verpakking (crating) 17

3.2.1.1. Beschikbare knowhow voor beschermende bekisting 17

3.2.1.2. Verpakkingsmateriaal en invoerformaliteiten 17

3.2.1.3. Herbruikbaarheid van de bekisting 18

3.2.2. De verzekering tijdens transport 18

3.2.2.1. All risk verzekering van een kunstwerk 18

3.2.2.2. Handling en transport als bijzondere focus 18

3.2.2.3. Vaststellen van schade opgelopen tijdens het transport 19

3.2.2.4. Niet-verzekerde risico's bij de tentoonstellingsverzekering 'nagel tot nagel' 19

3.2.2.5. Aparte verzekering door de vervoerder 19

3.2.3. De factuur 19

3.2.3.1. Wettelijke vermeldingen 19

3.2.3.2. Omschrijving van het kunstvoorwerp (vergezeld van een foto) 20

3.2.3.3. Verklaring van oorsprong op de factuur (alleen voor uitvoer en tijdelijke uitvoer) 21

3.2.3.4. Facturatie van de wegtransportkosten – btw-tarief 21

3.3. Aandachtspunten bij transport onder eigen beheer 21

3.3.1. Arbeidsrechtelijk 21

3.3.2. Verzekering van het vervoerde kunstwerk 22

3.3.3. Transport binnen de EU 22

3.3.4. Douaneformaliteiten 22

1. Omkadering

1.1. Het transport van kunstwerken is een vak op zich

Er komt heel wat kijken bij het transport van kunstwerken en materialen voor kunstproductie en -presentatie. Je kan je vragen stellen over zowel de materialen, hun behoud en hun verpakking als over de verzekering, fiscale en administratieve kennis op internationaal vlak (plaatselijke douaneregelingen), en uiteraard het transport zelf. We raden aan om altijd – zelfs wanneer je samenwerkt met een gespecialiseerde transportdienst – een draaiboek van het transportgebeuren op te maken en deze informatie te delen met de gekozen transporteur.

De informatie in deze brochure kan je gebruiken voor het transport van alle soorten cultuurgoederen. Niet alleen kunstwerken maar ook decorstukken, (onderdelen van) een erfgoedcollectie, kostuums, muziekinstrumenten, licht- en geluidsinstallaties en attributen bij het spelen en presenteren in een culturele voorstelling. Wanneer je in deze brochure het woord ‘kunstwerk’ ziet staan, kan je dit toepassen op elk ander soort cultuurgoed. Informeer je steeds voor mogelijke uitzonderingen.

Deze brochure is een leidraad om het transport van cultuurgoederen van A tot Z te plannen.

1.2. Specifieke terminologie

Omdat zowel de culturele sector als het transportveld regelmatig internationaal werken, heb je in onderhandelingen tussen organisaties, cultuurwerkers en transporteurs specifieke vaktermen waarbij de Engelse variant van de vakterm het meest gebruikt wordt:

Airwaybill	= het document voor luchttransport
Carrier	= transporteur, degene die het transport feitelijk uitvoert
Clearance / Clearing	= inklaren van een zending bij de douane (dédouanement)
Pre-clearance	= inklaren van een zending in het land van vertrek
Collecting / pick-up	= ophalen van de zending door de transporteur
Crating	= bekisting – verpakking
Customs	= de douane
Customs Gateway	= de plaats in een land waar je een internationaal transport kan in- of uitklaren bij de douane

Handling	= de behandeling van het kunstwerk met of zonder verpakking
Insurance	= verzekering (bijv. insurance nail-to-nail = verzekering nagel tot nagel: zie 3.2.2.1)
Tracking	= opvolging van de locatie van het transport
Scheduling	= planning in de tijd van het transport
Transport Agent	= bemiddelaar van transporten, heeft vaak zelf ook eigen transportmiddelen
Shipment	= transport

2. Transportmiddelen en -diensten

2.1. Enkele gouden regels bij het transport van een kunstwerk

1. De **verpakking** is een van de belangrijkste zaken waarmee je rekening houdt bij het transport van een kunstwerk. Je kan dit beschouwen als **de enige echte levensverzekering** van een kunstwerk tijdens het transport, want schade probeer je in eerste instantie te vermijden.
2. De ***handling* en het transport** laat je zo **deskundig** mogelijk doen aan de hand van grondige kennis die rekening houdt met de eigenschappen van het werk.
3. De ***handling*** probeer je zoveel mogelijk te **beperken**, zoals het overladen en verplaatsen, in- en uitpakken.
4. Het kunstwerk hou je gedurende een zo **kort mogelijke tijd** uit zijn ideaal bewaarmilieu.
5. Voor het transport van een kunstwerk heb je **een verzekeringsbewijs** nodig.

2.2. De verschillende transportmiddelen

2.2.1. Per schip (transport over zee)

- Transport per schip heeft een lagere kostprijs.
- De transportduur is moeilijk te bepalen (trans-Atlantisch transport duurt bijvoorbeeld gemiddeld 4 tot 6 weken).
- De lading (meestal ondergebracht in containers) ondergaat sterk wisselende atmosferische omstandigheden qua temperatuur en vochtigheidsgraad.
- De lading is bijna onbeperkt qua volume en gewicht.
- Altijd te combineren met wegvervoer (en dus extra handling door meervoudig overladen).

2.2.2. Over de weg

- Een hogere kostprijs, maar die kan je vermijden door de kosten te delen met een andere vracht met dezelfde bestemming (een tijdige planning is aangeraden).
- Een preciezere timing van het transport is hierbij mogelijk.
- Een aangepaste handling kan worden gegarandeerd.

- De omvang van het transport is beperkt tot het laadvermogen van de vrachtwagen.
- Mogelijk transport van deur tot deur zonder overladen.
- Meer opties wat bestemmingen betreft.

2.2.3. Per spoor

- Transport per spoor heeft een lagere kostprijs.
- De planning is afhankelijk van de dienstregeling van de treinen en de afstand.
- Meer mogelijk wat betreft grotere volumes en gewichten in vergelijking met gewoon wegvervoer.
- De lading ondergaat mogelijk wisselende atmosferische omstandigheden.
- Altijd te combineren met wegvervoer (en dus extra handling door meervoudig overladen).

2.2.4. Luchtvracht

- De kostprijs voor een luchtvracht kom je alleen te weten op aanvraag.
- Meestal de snelste manier om een intercontinentale bestemming te bereiken.
- Een aangepaste handling is mogelijk.
- Geen beperkingen qua volume en gewicht.
- Altijd te combineren met wegvervoer (en dus extra handling door meervoudig overladen).

2.3. Op welke transportdiensten kan je beroep doen?

2.3.1. De gespecialiseerde transportagent of transporteur

- De transportagent kan een volledige dienstverlening leveren: kisten, formaliteiten aanpakken bij het uit- of inklaren, de internationale organisatie van transport door-to-door, en deskundige handling.
- Voor luchtvervoer is de kostprijs berekend aan de hand van het volumegewicht. Deze prijzen zijn op voorhand berekenbaar. Voor wegvervoer is dit op grond van de reële kost afhankelijk van jouw verwachtingen.
- Meestal heb je een combinatie van lucht- en wegvervoer.

Voordelen

- Specialisten geven een grote zekerheid van een vlot verloop.
- Ze zijn erkend door verzekeringsmaatschappijen qua deskundigheid.
- De snelheid en timing van het transport zijn beter af te stemmen op je verwachtingen.

Nadelen

- Vaak een hogere kostprijs.
- Soms 'onbetaalbaar' als een klein volume zeer snel moet worden vervoerd over de weg naar een verre bestemming.

Een gewone transportagent of transporteur kan hetzelfde transport aanbieden en is goedkoper, maar heeft geen deskundigheid in het vervoer/handling van kunst en *crating*. De gewone transporteurs zijn alleen aan te raden als je geen risico op beschadiging hebt.

(Kunst)transportdiensten kan je vinden via de algemene beroepsorganisatie Febetra of via het ingeven van het woord 'kunsttransport' in je online zoekmachine.

2.3.2. De gespecialiseerde transportagent of transporteur

- Biedt transport van deur tot deur met bezorging binnen de 2-5 dagen.
- *Crating* is steeds voor rekening van de verzender.
- Je hebt minder zekerheid over de deskundigheid bij *handling*: in de algemene voorwaarden benoemen koerierdiensten zich soms als "geen expert van het vervoerde goed". Lees de algemene voorwaarden dus goed na.
- De kostprijs wordt berekend op basis van het volumegewicht (= afmetingen verpakking).
- De vracht moet binnen de maximaal toegestane afmetingen vallen (meestal zeer ruim).
- Het volledige transport valt onder hetzelfde beheer.

Voordelen

- Snelheid en onmiddellijke beschikbaarheid.

- Competitieve kostprijs ideaal voor kleinere volumes.
- Vlotte afhandeling binnen de EU.
- Vooruitgang goed op te volgen via *tracking*.
- Administratieve eenvoud.

Nadelen

- Een koerierdienst vervult de formaliteiten bij een douaneaangifte. Bij een tijdelijke in- en uitvoer van materiaal of goederen dien je een aparte douaneagent aan te stellen.
- De dedouanering in grotere landen gebeurt soms ver van de eindbestemming, n een vaste *customs gateway*. Bij problemen tijdens het in- of uitklaren of bij bijkomende vragen van de douane kan dit het proces hinderen. Vaak moet je zelf ter plaatse de situatie gaan uitklaren, of iemand uitsturen met kennis van zaken.
- Enkel aan te raden wanneer de verpakking een absolute bescherming biedt.
- Bij problemen door een ondeskundige *handling* (zonder verhaal op de koerierdienst) is er soms onvoldoende dekking van de verzekering.
- In principe bieden koerierdiensten geen gespecialiseerd kunsttransport aan.

2.3.3. Transport verzorgd door jezelf of door een kennis

Dit is het zelf verzorgen van het transport over de weg of door iemand door jou aangesteld, met eigen of gehuurd vervoer.

- Een snelle en soepele manier om een transport te verzorgen waarbij je de eigen voorzichtigheid koppelt aan de eigen deskundigheid.
- Je verzorgt zelf de *crating*, alsook de uitklaring en inklaring bij de douane.
- De kostprijs is gebaseerd op je werkelijke kosten.

Voordelen

- Over het algemeen de goedkoopste manier.
- Je kan aangepast te werk gaan om de kunstwerken veilig te vervoeren.
- Je hebt de volledige vrijheid om zelf de timing te bepalen.

Nadelen

- Bijkomende administratie (verzekering en arbeidsrechtelijk).
- Verzekeringsperikelen bij schadegevallen.
- Vrij beperkt in volume.
- Je verzorgt zelf de *handling* en het kisten en je beschikt hiervoor over de nodige expertise.
- Aansprakelijkheid van een derde-bestuurder.

2.4. De juiste keuze van transport voor het kunstwerk

2.4.1. Algemene criteria

Je laat je bij je keuze eerst en vooral leiden door de gouden regels onder 2.1. Daarnaast stem je je noden af met de kenmerken van de verschillende transportmiddelen en -diensten (budget, waarde van kunstwerk, tijd, ...).

2.4.2. Een overeenkomst

De keuze van een transportdienst kan voorgeschreven zijn in een overeenkomst, zoals in een leenovereenkomst (*loan agreement*), waarbij de eigenaar een welbepaalde dienstverlener oplegt of bepaalde voorwaarden oplegt over de verzekering. Kijk dit zeker na.

2.4.3. Uitsluitingen in verzekering

Lees steeds aandachtig je verzekeringspolis na, inclusief de algemene voorwaarden. Waak er tijdens het transport over dat je situaties vermijdt die kunnen leiden tot schadegevallen die een verzekeringspolis niet dekt. Dit hangt uiteraard ook af van de kwetsbaarheid van wat je transporteert.

2.4.4. Aanvaarden van risicofactor

Je kan bereid zijn bepaalde risico's te nemen, afhankelijk van de kwetsbaarheid en herstelbaarheid van het kunstwerk. Bijvoorbeeld wanneer het risico beperkt blijft tot een productiekost. Ook wanneer de kunstenaar nog leeft en dus nog iets kan reproduceren,

of wanneer bepaalde delen van het kunstwerk eerder makkelijk te vervangen/herstellen zijn, kan dit een rol spelen bij je keuze.

2.4.5. Groeperen van transporten

Bij vervoer over de weg door gespecialiseerde transportdiensten is het handig om na te gaan of ook andere verzendingen gepland zijn vanuit het vertrekpunt naar dezelfde bestemming of in de nabijheid ervan. Dit kan je wat kosten besparen.

2.4.6. Samengestelde transportdiensten

De dienstverlening van een gespecialiseerd transport kan afgelost worden door een andere dienstverlener of door een transport onder eigen beheer, nadat de werken bijvoorbeeld op de luchthaven door de douane zijn vrijgegeven. Zo kan je de kosten drukken. Je kan je zending ook groeperen met andere zendingen die aankomen in dezelfde *customs gateway* en overladen in hetzelfde wegtransport. Ook kan je zo tijd winnen of de aankomst van de werken plannen zoals gewenst.

2.4.7. Beslissen tot niet-transport

Eenvoudig vervangbare en/of kwetsbare accessoires (bv. een beamer of decorstukken) kan je uitsluiten van het transport. Wanneer bijvoorbeeld het verpakken te duur is of simpelweg onmogelijk te maken is, of wanneer de transportkosten economisch onverantwoord zijn. Het is soms eenvoudiger en goedkoper om bepaalde accessoires ter plaatse te voorzien of aan te maken.

2.4.8. Trajectkeuze afhankelijk van de plaats van inklaring

Bij het bepalen van het traject van een internationaal (lucht)transport zorg je ervoor dat de *customs gateway* zo dicht mogelijk bij de eindbestemming ligt, zodat wie het transport verwacht gemakkelijker problemen bij het inklaren (aan de douane) kan oplossen.

2.4.9. Een beschermende verpakking is niet beschikbaar

Geen goede beschermende verpakking ter beschikking hebben, of de juiste verpakking niet kunnen voorzien, zal je keuze van transportmiddel beïnvloeden. Enkel wegtransport

is dan aangewezen. Een gespecialiseerd wegtransporteur kan weigeren een kunstwerk op te nemen in een gegroepeerd transport als de zending niet stapelbaar is. In dat geval is het ook moeilijk om een goede verzekering te voorzien. Een transporteur zal enkel een exclusief transport in overweging nemen. De kostprijs is dan een veelvoud van wat je normaal voor hetzelfde volume betaalt. Transporteer je een klein kunstwerk zonder beschermende verpakking, dan kan je dit voor eigen rekening of onder eigen beheer doen.

2.5. Wie doet wat bij een internationaal transport buiten de EU?

- **Exporteur (uitvoerder):** de persoon voor wie de aangifte van uitvoer wordt ingediend en die eigenaar is van de goederen of een ander beschikkingsrecht heeft. De exporteur is verantwoordelijk voor de afgifte van de goederen aan de vervoerder, de expediteur of de douane-expediteur en de afgifte van een correcte factuur of proforma –factuur, met fotomateriaal.
- **Importeur (invoerder):** de persoon voor wie de aangifte van invoer wordt ingediend. De importeur is verantwoordelijk voor het geven van een douanebestemming aan de goederen bij de douane, als je voor de douane-afhandeling geen onrechtstreekse vertegenwoordiger aanwijst.
- **Vervoerder (transporteur/*carrier*):** de persoon die de goederen daadwerkelijk vervoert of die verantwoordelijk is voor het vervoermiddel waarmee de goederen worden vervoerd. De vervoerder is verantwoordelijk voor het in orde maken van de vervoersdocumenten en het vervullen van de formaliteiten volgens de douanewetgeving.
- **Expediteur (transportagentschap):** organiseert het vervoer van goederen in het internationale handelsverkeer in naam van een exporteur, een importeur of een andere persoon. In sommige gevallen vervoert de expediteur de goederen ook zelf. Een typische activiteit van een expediteur is het bijeenbrengen, het controleren en opstellen van documenten om aan de douane-eisen te voldoen. De expediteur kan ook borg staan voor de uitvoerder of invoerder bij een tijdelijke uitvoer/invoer.
- **Douane-expediteur (douane-agentschap):** de vertegenwoordiger in douanezaken. De douane-expediteur handelt in naam van een importeur of exporteur en kan voor deze persoon optreden (directe vertegenwoordiging) of in eigen naam (indirecte vertegenwoordiging). Bij een indirecte vertegenwoordiging, is de douane-expediteurverantwoordelijk voor de juistheid en het tijdig indienen

van de douaneaangifte of de summiere aangifte. De douane-expediteur kan ook borg staan voor de tijdelijke invoerder/uitvoerder.

- **Entrepothouder (houder van douane-entrepot of bonded warehouse):** persoon die gemachtigd is een douane-entrepot te beheren. Een douane-entrepot is een neutrale zone voor de opslag van goederen die alleen door het vervullen van douaneformaliteiten die plaats kunnen verlaten. In een douane-entrepot kan je goederen tijdelijk opslaan, zonder in te voeren en BTW (of andere taksen) te betalen. In Zwitserland bestaat een groot douane-entrepot waar kunst-verzamelaars uit de hele wereld hun aankopen opslaan zonder officeel 'in te voeren' (douaneformaliteiten). De kunstwerken worden enkel publiekelijk getoond via een 'tijdelijke invoer' (andere formaliteiten).

Meer info over douaneverplichtingen (o.a. invoer versus tijdelijke invoer) kan je vinden in onze brochure 'Handel in cultuurgoederen met het Verenigd Koninkrijk'.

3. De praktische uitwerking van een transport

3.1. Welke stappen doorlopen voor, tijdens en na het transport van een kunstwerk?

3.1.1. Voor het transport aanvangt

3.1.1.1. Verzekering: afgifte verzekeringsattest

Volgens internationaal aanvaarde gebruiken lever je het bewijs dat het kunstwerk verzekerd is voordat het transport aanvangt. Zoniet, kan de transporteur het transport weigeren. De verzender of aangestelde transportagent vraagt het verzekeringsattest op en overhandigt dit aan de transporteur. Deze voorwaarde kan ook opgenomen zijn in een clausule van een (bruik)leenovereenkomst.

3.1.1.2. Voor het kisten: opmaken van een condition report

Het condition report is een staat van bevinding van de toestand van het kunstwerk, waarbij je eventuele gebreken en beschadigingen laat vaststellen. Bij voorkeur doe je dit in het bijzijn van getuigen of andere belanghebbende partijen (zoals een aangestelde van de ontvanger). Als het financiële risico zeer hoog is, en de bewijskracht absoluut moet zijn, is het aangeraden om dit te laten doen door een persoon die daartoe wettelijk bevoegd is. In België is dit een gerechtsdeurwaarder.

Een kopie van het condition report zend je door naar de ontvanger, eventueel gehecht aan de kist.

3.1.1.3. Het kisten: de verpakking gaat het kunstwerk tegemoet

Aangezien de *handling* van een onbeschermd kunstwerk risicovol is, kist je een kunstvoorwerp naast de plaats waar het hangt, staat of opgeborgen is. De algemene richtlijn is om een kunstwerk nooit onbeschermd te verplaatsen en bij het aanraken speciale handschoenen te gebruiken.

3.1.1.4. Begeleidend document: de factuur

De verzender geeft de transporteur een factuur mee, meestal een kopie, van de te vervoeren inhoud, al dan niet 'proforma' (zie 3.2.3. De factuur). Je kleeft eventueel een kopie van de (proforma) factuur in een plastic envelop op de verpakking. De vervoerder zorgt vervolgens voor de nodige douanedocumenten en het in- en uitklaren, indien nodig.

3.1.2. Tijdens het transport

Je volgt het transport via de transportagent of via *online-tracking* om eventuele problemen bij het in- of uitklaren op te lossen.

Soms is het aangewezen om het transport te laten begeleiden door een deskundige die instructies geeft bij de *handling*, bijvoorbeeld tijdens het openmaken en controleren van de kisten door de douane.

3.1.3. Bij aankomst op de plaats van bestemming

Je volgt het transport via de transportagent of via *online-tracking* om eventuele problemen bij het in- of uitklaren op te lossen.

3.1.3.1. Ontkisten

Het ontkisten van het kunstwerk doe je op de locatie waar je het werk plaatst of hangt, net als bij het kisten.

3.1.3.2. Condition report na het ontkisten

Meteen na het ontkisten maak je een condition report op om eventuele schade opgelopen tijdens het transport vast te stellen. Je vergelijkt het nieuwe condition report met het condition report opgemaakt voor het kisten. Zo kan een verzekerings-maatschappij vaststellen of schade is opgelopen tijdens het transport. De verzekering richt zich voor schade mogelijk tot de transporteur.

Soms ontkist men het kunstwerk alleen om het condition report op te stellen en het werk daarna terug te kisten en te bewaren.

3.1.4. Checklist procedure internationaal transport

vooronderzoek transport	
aanvragen verzekering + attest	
verzekeringsattest beschikbaar	
toezenden verzekeringsattest	
afspraken met transportagent	
factuur + uitvoerdocumenten	
betaling transport & *crating*	
scheduling pick-up & *crating*	
condition report	
bekisting	
toezenden *condition report*	
pick-up	
pre-clearance	
voorziene aankomst	
internationaal transport	
aankomst *customs gateway*	
organisatie vervoer & clearance	
invoer- en douaneformaliteiten	
problem solving	
scheduling aankomst	
aankomst	
ontkisting	
condition report	
toezenden *condition report*	

3.2. Aandachtspunten bij transport

3.2.1. De verpakking (*crating*)

3.2.1.1. Beschikbare knowhow voor beschermende bekisting

De verpakking is de levensverzekering van het kunstwerk. Het is de beste manier om schade te vermijden. De meest voor de hand liggende verpakking is bekisting. Het kisten van een kunstwerk is bepalend voor de kwetsbaarheid tijdens het transport. Bekisting beschermt tegen schokken, maar vaak ook tegen vocht, water en atmosferische schommelingen. Deze vormen van schade zijn dikwijls niet automatisch gedekt door de verzekering. De bekisting brengt dus zowel bescherming tegen verzekerde als (vooral) niet-verzekerde risico's (zie 3.2.2. De verzekering tijdens transport).

Vanuit verzekeringsoogpunt volg je best de 'normen van deskundigheid'. Dit zijn strengere criteria dan 'handelen als een goed huisvader', aangezien dit naast goede trouw, ook de toepassing vraagt van de algemeen aanvaarde 'regels van de kunst'.

Alleen als een kunstwerk gekist is, zal de gespecialiseerde wegvervoerder dit meenemen in een gezamenlijk vervoer. Door het stapelen van kunstwerken kan je ruimte winnen. Niet-gekiste kunstwerken zijn veel moeilijker te stapelen in een vrachtwagen en hebben dus meer ruimte nodig.

Bij de dienst 'behoud' of 'collectiebeheer' van een erkend museum kan je informatie inwinnen over het vervaardigen van bekisting.

3.2.1.2. Verpakkingsmateriaal en invoerformaliteiten

Voor houten verpakkingen en paletten zorg je voor een certificaat met stempel van de ISPM-15-norm. Rond de 130 landen vragen dit certificaat bij internationaal vervoer. De certificatie geeft aan dat de verpakking of het palet voldoet aan bepaalde internationaal aanvaarde normen.

In veel landen is de invoer van verpakkingen vervaardigd uit onbehandeld hout verboden of onderworpen aan een sanitaire controle (door het bevoegde Ministerie van Landbouw). Om toegelaten te worden tot de sanitaire controle dient de verpakking te voldoen aan bepaalde eisen, zoals onder meer ontschorst zijn en geen gaatjes vertonen. Dit is een bijkomende formaliteit die je best afhandelt voor het kunstwerk bij de douane terecht komt om in te klaren. In de praktijk zijn ook kisten in behandeld hout hieraan onderworpen. Een alternatieve materiaalkeuze kan je helpen dit tijdrovend struikelblok te vermijden. Bijvoorbeeld door het gebruik van een kartonnen doos met schokabsorberende vulling of een flight case.

Voor meer info over de ISPM-15-norm kan je terecht bij Wood.be, het kenniscentrum voor de hout- en meubelindustrie.

3.2.1.3. Herbruikbaarheid van de bekisting

Aangezien een bekisting relatief duur kan zijn – zeker als je dit laat doen door derden – denk je ook best aan toekomstig hergebruik.

Maak verder logische keuzes wanneer meerdere kunstwerken in dezelfde kist verpakt worden. Kunnen kunstwerken die samen bekist zijn later ook samen getransporteerd worden? Kunstwerken die aanvankelijk samen bekist waren, kunnen na een tentoonstelling een totaal andere bestemming krijgen en een eigen kist nodig hebben. Hier direct rekening mee houden, kan je uiteindelijk extra kosten besparen.

3.2.2. De verzekering tijdens transport

3.2.2.1. All risk verzekering van een kunstwerk

Een verzekering sluit je af als eigenaar of organisator van een tentoonstelling en dient om eventuele risico's van transportincidenten te dekken. Voor meer informatie over het verzekeren van een kunstwerk bij een tentoonstelling kan je op de site van Cultuurloket terecht: 'verzekeren van tentoonstelling van kunstwerken'.

De bekendste verzekering bij transport van kunstwerken is de tentoonstellingsverzekering 'nagel tot nagel'. Deze verzekering geeft dekking van het kisten op het adres van afhaling tot het ontkisten bij de terugkeer. Wat voor het transport van belang is, is de dekking in de periodes 'kisten – transport – ontkisten'.

3.2.2.2. Handling en transport als bijzondere focus

De verzekeringsmaatschappijen zijn zich ervan bewust dat de meeste schadegevallen voorvallen tijdens de handling en tijdens het transport zelf. Ze besteden dan ook de nodige aandacht aan de wijze waarop en wie de bekisting, de *handling* en het transport uitvoert. Bij het invullen van het verzekeringsvoorstel vraagt de verzekering hierover vaak uitvoerige informatie. Deskundigheid is hier een contractuele basisvereiste.
Bij niet-deskundige behandeling tijdens het transport zal de verzekering niet tussenkomen.

3.2.2.3. Vaststellen van schade opgelopen tijdens het transport

Het *condition report* voor en na dient als bewijs dat eventuele schade werd geleden tijdens het transport. Het is voor de verzekering uiteraard van belang te weten of het kunstwerk is beschadigd tijdens het transport of niet. Bij tussenkomst in een schadegeval treedt de verzekeringsmaatschappij in de meeste polissen automatisch op in de rechten van de verzekerde, d.w.z. dat de verzekering rechtstreeks verhaal kan uitoefenen op bijvoorbeeld de vervoerder en zijn of haar verzekering.

3.2.2.4. Niet-verzekerde risico's bij de tentoonstellingsverzekering 'nagel tot nagel'

In de regel zijn schade door (schommelende) vochtigheid, extreme temperaturenverschillen, waterinsijpeling en ongedierte niet gedekt voor deze verzekeringspolis. Kijk dit vooraf goed na. Deze schade vermijd je door een doeltreffende *crating*, gebaseerd op de voorspelbare transportomstandigheden en de risico's die in de polis worden uitgesloten.

Je kan ook met de transporteur contractueel afspreken dat de vervoerde werken niet aan bepaalde risico's worden blootgesteld, wat mogelijk is bij de diensten van een erkend kunsttransporteur.

3.2.2.5. Aparte verzekering door de vervoerder

De professionele vervoerder is verzekerd – hetzij beperkt – voor schade aan de vervoerde lading tijdens het transport en het op- en afladen. Ook bij vervoer met eigen middelen kan de vervoerde lading worden verzekerd voor schade opgelopen tijdens het transport. De toepasselijke vervoerscondities bepalen naargelang het land de aansprakelijkheid van de vervoerder, dus ook hun verzekering: van beperkt tot een bepaald bedrag per gewicht tot onbeperkt. Bij beperkingen wordt de waarde van een kunstwerk of bepaalde uitrustingen nooit gedekt. In dat geval sluit je best zelf een bijkomende specifieke verzekering af. In sommige landen kan de vervoerder eisen dat je in geval van een kunsttransport een afzonderlijke verzekering afsluit, en daarvan het bewijs

levert.

3.2.3. De factuur

3.2.3.1. Wettelijke vermeldingen

De factuur is in principe het enige document dat je als verzender bij een transport aflevert met het transport. Op de factuur staan wettelijke vormvereisten en een vermelding bij vrijstelling van btw.

Wanneer de factuur geen eigendomsoverdracht (verkoop) beoogt, gebruik je een proforma factuur, die niet wordt geregistreerd in de boekhouding. De proforma factuur is een voorlopige, onofficiële factuur. Je kan de proforma factuur gebruiken om de douanedocumenten op te maken en de inhoud van de zending na te kijken.

Op een proforma factuur staat vermeld:

"PRO FORMA INVOICE – NOT FOR SALE"
gevolgd door de werkelijke oorzaak:
"ONLY FOR EXHIBITION PURPOSES" of
"RESTAURANTION PURPOSES"

Verder vermeld je de bestemming en ontvanger van het transport in plaats van de koper. Een proforma factuur kan je ook opmaken als particulier die niet btw-plichtig is. Bij transport onder een ATA-carnet heb je geen proforma factuur nodig.

Bij de verkoop van een kunstwerk aan een professionele koper in de EU, reken je geen btw aan. De btw-administratie vereist wel een correct btw-nummer op de factuur. Als verkoper controleer je of de koper een geldig btw-nummer heeft. Als het opgegeven btw-nummer niet juist is, kan de btw-administratie de niet-aangerekende btw vorderen van de verkoper. Opgelet: in bepaalde landen (zoals Frankrijk) heb je als btw-plichtige een nationaal en een internationaal btw-nummer. Kijk dit zeker na op de website van de buitenlandse overheid.

Bij de verkoop van een kunstwerk aan een koper buiten de EU, reken je geen btw aan. De verkoopfactuur stel je op met vrijstelling van btw op grond van artikel 39 btw-wetboek.

3.2.3.2. Omschrijving van het kunstvoorwerp (vergezeld van een foto)

In sommige gevallen is het kunstwerk niet in zijn geheel transporteerbaar of bestaat

het kunstwerk uit meerdere volumes en/of meerdere kunstwerken. Dan beschrijf je het kunstwerk zowel in zijn geheel, met de inventaris van de onderdelen in de (verschillende) verpakking(en). Een kunstwerk is soms niet herkenbaar en kan materiaal bevatten dat een eigen bestaan heeft en zo herkend wordt (bijvoorbeeld een dvd-speler). De samenhang accentueer je dus best. Op de factuur voor de hele zending vermeld je de inhoud per verpakkingsvolume. Dat helpt bij een controle.

Als het transport een buitenlandse bestemming heeft, is het aangeraden de (proforma) factuur tweetalig in het Engels op te maken, of (nog beter) in de taal van het land van bestemming. In bepaalde landen (zelfs Europese) is dit laatste verplicht.

De douane eist om in de proforma factuur een foto van het kunstwerk te verwerken (of apart toe te voegen). Je kan deze foto's op drie momenten nodig hebben: bij uitklaring – onderweg – bij inklaring. Eenmaal verwerkt in de proforma factuur heb je ze automatisch bij de hand.

3.2.3.3. Verklaring van oorsprong op de factuur (alleen voor uitvoer en tijdelijke uitvoer)

Op de factuur vermeld je een ondertekende verklaring van oorsprong. Je vermeldt België als plaats van productie. Dit is bepalend voor de heffing van aparte invoer-rechten naargelang het land van oorsprong. België is daar vaak van vrijgesteld (bijvoorbeeld voor Zwitserland). Deze verklaring kan je ook op een apart document plaatsen.

3.2.3.4. Facturatie van de wegtransportkosten – btw-tarief

Het btw-tarief van wegtransport bedraagt 21% btw (tenzij een vrijstelling van toe-passing is). Bij (door)facturering in een verkoopfactuur pas je het laagste btw-tarief toe dat van toepassing is op de verkochte goederen.

Een koper van een kunstwerk (6% BTW) heeft voordeel als de kunstenaar-verkoper het transport voor zijn rekening neemt en de verkoop (incl. transport) ook aan 6% btw (door) factureert op de verkoopfactuur.

3.3. Aandachtspunten bij transport onder eigen beheer

3.3.1. Arbeidsrechtelijk

Wanneer je iemand aanstelt om een voertuig te besturen, kan dit beschouwd worden als 'rijden voor rekening van een werkgever'. Sluit een arbeidsovereenkomst

en een verplichte verzekering voor arbeidsongevallen af en vervul de werkgevers-verplichtingen. In een addendum van een bestaande arbeidsovereenkomst kan je een tijdelijke uitbreiding vragen aan de arbeidsongevallenverzekering. Je kan ook iemand aanstellen die het transport professioneel voor zijn rekening neemt.

3.3.2. Verzekering van het vervoerde kunstwerk

Zelfs als je een kunstwerk al hebt laten verzekeren via een verzekering 'nagel tot nagel' in het kader van een tentoonstelling, verzeker je in principe het transport van het kunstwerk apart tijdens het zelfverzorgde transport onder de vorm van een verzekering van de vervoerde lading.

In de verzekeringspolis 'nagel tot nagel' staat vaak een 'afstand van verhaal' t.o.v. de organisator van een tentoonstelling die de verzekering aangaat en een subrogatie-clausule. Deze clausule geeft de verzekering bij tussenkomst in een schadegeval rechtstreeks verhaal op degene die de schade heeft veroorzaakt, dus eventueel de feitelijke vervoerder.

3.3.3. Transport binnen de EU

Voor het zelf transporteren van goederen voor eigen rekening binnen de EU – in tegenstelling bij een professioneel transporteur – heb je geen andere documenten nodig dan een (proforma) factuur van de vervoerde goederen. In de EU geldt immers een vrij goederenverkeer.

Vergeet niet dat bepaalde landen, zoals Zwitserland, die op je route kunnen liggen, geen EU-landen zijn waardoor bij doorvoer wel douaneformaliteiten nodig zijn.

3.3.4. Douaneformaliteiten

Voor het invoer- of uitvoerverkeer, kan je je rechtstreeks tot een douane-expediteur wenden voor het verrichten van de aangiftes. De aangiftes gebeuren steeds elektronisch via een specifiek programma.

Licht de douane-expediteur duidelijk in over de aard en het doel van het transport voor de opmaak van de juiste documenten.

Meer info over douaneverplichtingen kan je vinden in onze brochure 'Handel in cultuur-goederen met het Verenigd Koninkrijk'.

De brochure ‘Kunst en internationaal transport’

is een uitgave van Cultuurloket vzw

© Cultuurloket vzw Sainctelettesquare 19 (2e verdieping)
- 1000 Brussel
T 02 204 08 00

info@cultuurloket.be • www.cultuurloket.be

Publicatiedatum: september 2023
Auteur: Jan Van den Bossche

Co-auteur: Stijn Michielsen